

**GRADOVI I VELIKI DOGAĐAJI: NOVI SAD – POTENCIJALNI DOMAĆIN PESME
EVROVIZIJE****CITIES AND MAJOR EVENTS: NOVI SAD – POTENTIAL HOST OF THE EUROVISION
SONG CONTEST**

Anica Đurđević, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA I URBANIZAM

Kratak sadržaj – U sve konkurentnijem globalnom okruženju, gradovi usvajaju različite strategije kako bi postigli konkurentsku prednost. Ovaj rad istražuje kako veliki međunarodni događaji mogu postati ključna komponenta strategije za urbani i ekonomski razvoj gradova i predlaže strategiju za Novi Sad kao potencijalnog domaćina Pesme Evrovizije uz dugoročni razvoj grada i ostvarenje održivog napretka u budućnosti.

Ključne reči: *Pesma Evrovizije, urbani razvoj*

Abstract – In an increasingly competitive global environment, cities are adopting different strategies to achieve competitive advantage. This thesis contains scientific research on the impact of major events as a key component of the strategy for urban and economic development of cities and proposes a strategy for Novi Sad as the potential host of the Eurovision Song Contest, with the long-term development of the city and the achievement of sustainable progress in the future.

Keywords: *Eurovision Song Contest, urban development*

1. UVOD

Grad događaja (The Eventful City) je onaj koji „namenski koristi program događaja da strateški i održivo podrži dugoročne političke agende koje poboljšavaju kvalitet života za sve” [1]. Ovaj koncept je sve popularniji i privlačniji kao forma strategije za koju se gradovi širom sveta opredeljuju.

Primarni razlog tome jeste relativna fleksibilnost događaja i manifestacija u odnosu na ulaganje u nove strukture i simbolične građevine modernog doba koje bi potencijalno privukle pažnju na grad. Ulaganje u nove objekte i infrastrukturu zarad realizacije određene manifestacije strateški otvara temu ponovne upotrebe istih po završetku manifestacije, čime se podstiču promene u urbanoj sredini na različitim poljima.

Dakle organizacija nekog događaja, pored skretanja pažnje na grad u periodu odigravanja, može biti katalizator izgradnje novih kulturnih, sportskih, stambenih ili komercijalnih objekata ali i poboljšanja transportne infrastrukture čime bi se unapredio život stanovnika.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila doc. dr Marina Carević – Tomić.

„Šta ako?” (What-if?) analiza je metoda koja se koristi za poređenje različitih scenarija i njihovog potencijalnog ishoda i podrazumeva analizu bezbednosti primene određene procedure ili eksperimenta. Ova metoda se započinje pitanjem „Šta ako?” i za krajnji cilj ima donošenje preporuka vezanih za potencijalni ishod [2].

U skladu sa ovom metodom, u radu se postavlja pitanje — Šta ako bi Novi Sad bio izabran za domaćina Pesme Evrovizije?

Cilj istraživanja i krajnjeg ishoda jeste unapređenje, urbani razvoj, promocija i stimulacija turizma u Novom Sadu, uz ponovnu upotrebu novoizgrađenih struktura koje bi nakon događaja imale ulogu u potencijalnom dugoročnom razvoju grada.

**2. UTICAJ VELIKIH DOGAĐAJA NA URBANI
RAZVOJ**

Veliki događaji i manifestacije se koriste kao forma strategije za urbani razvoj određene destinacije u cilju promocije, stvaranja nove slike i imidža grada, ali i kao katalizator određenih urbanih transformacija koje su bile deo plana za dugoročni razvoj pre same manifestacije ili događaja. Kroz istoriju urbanih razvoja vođenih velikim događajima poseban akcenat se stavlja na izgradnju novih modernih stambenih ili sportskih kompleksa, novih naselja, sportskih objekata, revitalizaciju i promociju postojećih urbanih četvrti ili unapređenje infrastrukture na lokalnom ili nacionalnom nivou.

Olimpijske igre u Barseloni iz 1992. godine predstavljaju inspirativan primer kako veliki događaj može biti pokretač za urbanu regeneraciju. Grad je mudro iskoristio ovu priliku za razvoj infrastrukture, revitalizaciju zapuštene industrijske zone i unapređenje kvaliteta života svojih građana. Ključni faktor uspeha bio je razvoj dugoročne strategije koja je precizno definisala ciljeve i prioritete grada, kao i načine kako se ti ciljevi mogu ostvariti kroz Olimpijske igre.

Ipak, važno je napomenuti da veliki međunarodni događaji nisu univerzalno rešenje za sve gradove. Kroz analizu drugih primera, uočeno je da postoje potencijalni negativni uticaji, kao što su iracionalna potrošnja resursa, finansijski gubici ili socijalna polarizacija. To je rezultiralo zaključkom da svaki grad koji razmatra organizaciju velikog događaja mora pažljivo razmotriti svoje resurse, potrebe i ciljeve kako bi se osiguralo postizanje održivog i dugoročnog razvoja.

2.1. Pjesma Evrovizije

Pjesma Evrovizije (Eurovision song contest), događaj prepoznatljiv po skraćenom nazivu – Evrovizija, nije zvanično svrstan ni u jednu kategoriju podele događaja prema veličini, ali za potrebe ovog empirijskog istraživanja mogao bi se svrstati u velike događaje — manje od Olimpijskih igara kao primera mega-događaja, ali i veće od događaja regionalnog karaktera. Evrovizija je muzičko takmičenje na nivou Evrope i Australije, te zemlje učesnice svake godine biraju svoje predstavnike na nacionalnom nivou kako bi se Evropi, Australiji i gledaocima iz drugih delova sveta predstavili u najboljem svetlu. Ovaj događaj pored promocije novih umetnika, različitih kultura, jezika i muzičkih žanrova kroz performanse na sceni, za cilj ima promociju grada i zemlje domaćina, koji se ovom prilikom pokazuju u svom najboljem izdanju — od tradicije, kulture, materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasleđa, arhitekture, do umeća organizacije domaćih i stranih medija, dodatnih dešavanja u gradu i dizajna same evrovizijske scene. Svake godine, osim u izuzetnim slučajevima, pobednik na Izboru za „Pjesmu Evrovizije“ ima priliku da u svojoj zemlji ugosti Evroviziju naredne godine.

Evrovizija nije samo muzičko takmičenje i tome svedoče napori gradova domaćina da iskoriste svaki potencijal ove manifestacije u svrhu stvaranja imidža. Pozitivni primeri odnose se na mnogobrojna dešavanja u gradu koja nisu deo obaveznih uslova organizacije već produkt kreativnosti organizacionih tela gradova domaćina. Da bi grad bio uspešan domaćin Evrovizije potrebno je obezbediti brojne resurse i infrastrukturu od kojih su najznačajniji smeštajni kapaciteti, arena ili muzička dvorana, budžet, sigurnost u gradu kao i tehnička podrška. Organizacija ovakvog događaja zahteva pažljivo planiranje i koordinaciju svih aspekata kako bi organizacija bila uspešna i kako bi se gostima pružila dobrodošlica i sigurnost u gradu. Ostali uslovi koji podrazumevaju kulturne aspekte i turističke atrakcije su takođe važni ali se mogu svrstati u sekundarne uslove u odnosu na logističke aspekte organizacije.

2.2. Novi Sad kao potencijalni domaćin Pesme Evrovizije

Beograd je nakon pobe srpske predstavnice na Evroviziji 2007. godine ugostio ovu manifestaciju naredne godine, kao grad koji ispunjava sve uslove za uspešnu realizaciju iste. Scenario „šta-ako?“ koji je polazna tačka ovog rada i istraživanja odnosi se na slučaj u kom bi Republika Srbija ugostila međunarodnu manifestaciju Pjesma Evrovizije u svom drugom po veličini gradu — Novom Sadu.

Prethodno sprovedeno istraživanje obuhvatilo je analizu prednosti i mana organizacije velikih međunarodnih događaja, odnosno analizu dobrih i loših strategija, kako bi se formirala strategija za dugoročni razvoj Novog Sada čiji bi katalizator bila organizacija velikog događaja. Pod dugoročnim razvojem podrazumeva se doprinos kvalitetu života stanovnika kroz urbane promene koje bi bilo neophodno izvršiti.

Novi Sad kao potencijalni domaćin Evrovizije trenutno ne ispunjava uslove koji su definisani od strane ove

organizacije ali bi se uz izvesne intervencije to moglo promeniti. Osnovni i najveći nedostatak predstavljaju muzička dvorana sa kapacitetom od minimum deset hiljada mesta i smeštajni program koji bi mogao da opsluži priliv velikog broja ljudi u relativno kratkom periodu. Kako je tema rada strategija koja će imati uticaja na dugoročni razvoj, odnosno regeneraciju grada ili njegovih delova, potrebno je uzeti u obzir širu sliku grada i potrebe njegovih stanovnika — tako da se u potpunosti izbegnu potencijalne pretnje u vidu nepostojanja uloge novoizgrađenih objekata i kompleksa nakon manifestacije.

3. PREDLOG STRATEGIJE

Razrada izabranog modela strategije za grad Novi Sad kao mogućeg domaćina Pesme Evrovizije obuhvata planiranje novih struktura koje su neophodne deo logističkih uslova za uspešnu organizaciju događaja i koje će po završetku istog imati ulogu u daljem razvoju grada. Pored izgradnje novih objekata, razrada podrazumeva planiranje pratećih dešavanja u gradu — programa koji ima za cilj promociju Novog Sada i svih njegovih kvaliteta. Intervencije u gradu u sklopu strategije raspoređene su na nekoliko lokacija u gradu kako bi se izbegla koncentracija svih dešavanja na jednom mestu i kako bi se posetiocima pružila mogućnost za upoznavanje Novog Sada.

3.1. Optimizacija smeštajnih kapaciteta

Jedan od bitnih preduslova za organizaciju Pesme Evrovizije je mogućnost da se smesti veliki broj međunarodnih turista, delegata, novinara ali i takmičara i njihovih timova. Uz iskustvo Novog Sada sa organizacijom festivala koji podrazumeva veliki broj međunarodnih turista, smeštaj ni u ovom slučaju ne bi trebao da predstavlja prepreku. Potencijalni problem se javlja u samom konceptu Evrovizije koji se odnosi na smeštanje takmičara i njihovih timova u jednom kompleksu ili u neposrednoj blizini, kako bi se stvorila manifestaciona i prijateljska atmosfera među njima.

Novi Sad ne poseduje takve uslove i u skladu sa time u sklopu strategije se predlaže izgradnja stambenog kompleksa sa kapacitetom do dve stotine stanova u kojima će biti smešteni takmičari tokom sedam dana boravka u gradu a nakon čega će biti distribuirani drugim korisnicima. Korisnici i distribucija stanova zavise od investicionog tela, odnosno od zainteresovanih za ulaganje u izgradnju kompleksa. Najveći uticaj na grad Novi Sad i njegov potencijalni dalji razvoj, kada je u pitanju stambena politika, imao bi scenario izgradnje stanova za ekonomski najugroženije – stanove solidarnosti.

Predložena lokacija za izgradnju stambenog i smeštajnog kompleksa nalazi se uz zapadnu granicu Novog Sada, između Veternika i naselja Bistrica i Satelit. Obuhvat bloka graniče Bulevar Jovana Dučića, Bulevar Kneza Miloša, Futoški put i Somborska rampa. Karakteristike lokacije primarno su vezane za poziciju uz granicu grada i ogledaju se u različitoj tipologiji stanovanja — sa severne i južne strane bloka, odnosno na naseljima Bistrica (Novo naselje) i Satelit zastupljeni su objekti višeporodičnog

stanovanja, dok su za Veternik karakteristični objekti porodičnog stanovanja

U skladu sa time je predložena nova tipologija — prelazni tip stanovanja, koji se odnosi na objekte koji nisu porodičnog ali ni višeporodičnog tipa prema opštim karakteristikama koje ih definišu. U pitanju su objekti arhetipske forme porodičnih kuća, maksimalne spratnosti P+3+Po. Jedan objekat može da poseduje dva do četiri stana i dve do četiri privatne prizemne ili krovne bašte. Predloženo je osam tipova objekata koji formiraju novu urbanu četvrt koja predstavlja kompleks socijalnog stanovanja sa smeštajnom ulogom tokom Evrovizije, što se može videti na slici 1.

Slika 1. Kompleks socijalnog stanovanja sa smeštajnom ulogom tokom Evrovizije

3.2. Višenamenska dvorana

Sledeći najvažniji logistički uslov organizacije Evrovizije jeste dvorana sa kapacitetom za deset hiljada posetilaca, koji grad Novi Sad ne ispunjava.

Beogradska arena je trenutno najveća višenamenska dvorana u Srbiji, sa kapacitetom za osamnaest hiljada posetilaca i predstavlja mesto organizovanja brojnih sportskih, kulturnih, muzičkih i izložbenih događaja [3], dok je atletska dvorana u Beogradu jedini atletski kompleks u zatvorenom, sa mogućnošću organizacije događaja do regionalnog nivoa [4]. Na osnovu ovih podataka može se zaključiti da bi realizacija višenamenske dvorane u Novom Sadu, čiji se šematski prikaz vidi na slici 2, imala uticaj i izvan granica grada — uticala bi na razvoj sporta i organizovanje sportskih događaja na nacionalnom nivou. Izgradnjom atletske dvorane sa deset hiljada gledališnih mesta bi se stvorio uslov za organizaciju Evrovizije ali i ostvario lokalni uspeh sa aspekta pružanja adekvatnih trenajnih uslova na stadionu dvoranskog tipa sportistima iz Novog Sada ali i šireg okruženja, kao i

uspeh na polju stimulacije sportskog i manifestacionog turizma — ukoliko se uzme u obzir mogućnost organizacije i drugih, kulturnih i zabavnih događaja i manifestacija.

Predlog lokacije dvorane obuhvata sportski centar „Strelište“ uz kanal Dunav-Tisa-Dunav.

Slika 2. Šematski prikaz višenamenske dvorane

3.3. Prateći program i saobraćajna veza

Prateća dešavanja u gradu u kom se organizuje Evrovizija nisu deo propisanih uslova neophodnih za organizaciju ove manifestacije ali gotovo nikada ne izostaju. Gradovi domaćini, usled očekivanog većeg priliva međunarodnih turista, imaju priliku za organizaciju programa u gradu koji bi zainteresovao posetioce i pružio informacije o lokaciji dešavanja, lokalnim atrakcijama i istoriji događaja ali i same destinacije. Prateći program događaja je najčešće kulturno-zabavnog tipa a primer Evrovizijskog sela kao glavnog središta za fanove i lokalno stanovništvo je glavno mesto zabave i slavljeničke atmosfere.

Predlog Evrovizijskog sela u slučaju Novog Sada kao mogućeg domaćina Pesme Evrovizije smešten je uz atletsku/muzičku dvoranu a sadržaj je zasnovan na ideji o prilici za promociju grada, njegovih vrednosti i proizvoda. U skladu sa time su predložene osnovne zone koje podrazumevaju zabavni program u vidu bine i partera a gde bi bio organizovan muzički i edukativni sadržaj i zona odmora gde bi bio postavljen mobilijar u vidu klupa i stolova. Preostali obuhvat kompleksa je podeljen na sadržaje namenjene promociji — na zonu gde se posetioци mogu informisati o gradu, njegovoj istoriji i vrednostima i deo namenjenom promociji malih proizvođača Vojvodine u vidu bazara.

Kao deo dodatnih dešavanja u gradu predlaže promocija kulturnih stanica kroz kulturni program izložbenog karaktera. Predlog obuhvata kulturne stanice Svilara, Edšeg, Liman, kao i sam Kulturni centar Novog Sada a selekcija

je izvršena na osnovu lokacija u gradu, u cilju promocije pešačkog i biciklističkog saobraćaja u sklopu obilaska. Program svake od lokacije bi bio tematski vezan za regione u Evropi — u kulturnoj stanici Svilara bi posetioци mogli da pogledaju izložbu vezanu za istoriju i učešće na Evroviziji kroz vremensku liniju zemalja Severne Evrope, u Kulturnom centru Južne Evrope, dok bi kulturne stanice Eđšeg i Liman bile tematski vezane za Istočnu i Zapadnu Evropu.

Prilikom izrade strategije urađena je analiza saobraćaja na osnovu koje je zaključeno da je dispozicija dvorane i smeštajnog kompleksa vrlo dobra s obzirom na poziciju uz državne saobraćajnice prvog reda i lokalne magistralne puteve, čime se obezbeđuje kolski pristup putevima koji zaobilaze širi i uži centar grada. Kada je u pitanju pešački saobraćaj, program i dešavanja u gradu se nalaze na prevelikim razdaljinama te bi najidealniji vid kretanja bio putem biciklističkog saobraćaja. Optimizacija biciklističkog saobraćaja saobraćaja predložena je u vidu biciklističko-pešačkog mosta preko kanala Dunav-Tisa-Dunav — tako da povezuje biciklističku, pešačku i trim stazu sa predloženom atletskom dvoranom, što se vidi na slici 3, kao i u vidu uvođenja beskontaktnog načina iznajmljivanja prevoznog sredstva na mestima koja su za to predviđena. Ovim vidom unapređenja bi se obezbedio lak i efikasan način najma koji bi se izvršio preko internet aplikacije i imao bi pozitivan uticaj sa aspekta promocije upotrebe bicikala, kako kod posetilaca tako i stanovnika Novog Sada. Ovim putem bi se formirao okvir za dalji razvoj Novog sada kao pametnog grada — urbanog područja koje koristi informacione tehnologije za rešavanje društvenih, ekonomskih i ekoloških pitanja, stvarajući održiv ekonomski razvoj i visok kvalitet života. Sistemi za deljenje bicikala mogu biti idealan element pametnog grada jer imaju potencijal uticaja na aspekte poput smanjenja emisije ugljenika i poboljšanja kvaliteta vazduha, na ekonomski razvoj grada, kao i promociju fizičke aktivnosti kod njegovih stanovnika stanovnika.

Slika 3. *Biciklističko-pešački most*

4. ZAKLJUČAK

U kontekstu Novog Sada, kroz analizu postojećih resursa i propisanih uslova, je zaključeno da grad trenutno ne ispunjava sve uslove za organizaciju Evrovizije. Međutim, to ne znači da se ovakva prilika ne može iskoristiti za dugoročni razvoj grada. U scenariju „Šta

ako?“, je ključno razviti plan koji ide dalje od same organizacije događaja. To podrazumeva izgradnju neopodnih objekata i kompleksa tako da imaju održivu funkciju u gradu i nakon završetka Evrovizije. Aspekti koji se uključuju odnose se na razvoj turističke ponude, kulturnih centara ili sportskih objekata koji će koristiti lokalnom stanovništvu i privući nove investicije.

Navedena strategija za Novi Sad kao potencijalnog domaćina Evrovizije sastoji se od nekoliko ključnih elemenata. Prvo — predlaže se izgradnja socijalnih stanova, što bi rešilo smeštajne potrebe učesnika tokom događaja i doprinelo stambenoj politici grada. Drugo — atletska dvorana kao nacionalni atletske kompleks može biti multifunkcionalna, služeći ne samo za Evroviziju već i za mnoge naredne zabavne događaje, što bi pozitivno uticalo na ekonomiju i razvoj manifestacionog turizma. Treće — optimizacija i promocija biciklističkog saobraćaja kroz beskontaktno iznajmljivanje mogu doprineti boljoj infrastrukturnoj povezanosti grada i razvoju koncepta pametnog grada. Na kraju, promocija bogate kulture Novog Sada kroz organizaciju velikog međunarodnog događaja može privući turiste i investitore, dodatno podstičući ekonomski rast.

U zaključku, ovaj rad je istražio kako veliki međunarodni događaji mogu postati ključna komponenta strategije za urbani i ekonomski razvoj gradova. Iako postoje izazovi i prepreke, ova strategija može poslužiti kao osnova za dalji razvoj grada i ostvarenje održivog napretka u budućnosti. Kroz integraciju socijalnih, sportskih, ekoloških i kulturnih elemenata, Novi Sad može postati primer kako se veliki međunarodni događaji mogu iskoristiti za dobrobit grada i njegovih stanovnika.

5. LITERATURA

- [1] G. Richards, “Rethinking the Eventful City: Introduction,” *Event Management*, pp. 527-531, 2017.
- [2] D. R. Kuespert, “12. The What-If? technique,” in *Research Laboratory Safety*, Berlin, Boston, De Gruyter, 2016, pp. 180-196.
- [3] Штaрк Арена, “Места у Арени,” 18. мај 2018. [Online]. <https://web.archive.org/web/20221012190248/https://stararena.co.rs/cir/mesta-u-areni/>.
- [4] eKapija, “Prva atletska dvorana u Srbiji - kroz slova i brojeve,” 21. Септембар 2012. [Online]. <https://www.ekapija.com/real-estate/633070/KZIN-PR/prva-atletska-dvorana-u-srbiji-kroz-slova-i-brojeve>.

Kratka biografija:

Anica Đurđević rođena je u Šapcu 1999. god. Osnovne akademske studije je završila 2022. godine na Fakultetu tehničkih nauka i iste godine upisala master studije, modul Urbanističko projektovanje i fenomeni savremenog grada.